SSOAR

Open Access Repository
www.ssoar.info

Confesiunile neoprotestante din România în perioada regimului comunist: 1945-1965

Modoran, Gheorghe

Veröffentlichungsversion / Published Version
Zeitschriftenartikel / journal article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:
Modoran, G. (2007). Confesiunile neoprotestante din România în perioada regimului comunist: 1945-1965. *Studia Politica: Romanian Political Science Review*, *7*(3), 655-673. https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-56098-1

Nutzungsbedingungen:
Dieser Text wird unter einer CC BY-NC-ND Lizenz (Namensnennung-Nicht-kommerziell-Keine Bearbeitung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:
https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/1.0/deed.de

Terms of use:
This document is made available under a CC BY-NC-ND Licence (Attribution-Non Comercial-NoDerivatives). For more Information see:
https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/1.0

gesis Leibniz-Institut für Sozialwissenschaften

Mitglied der Leibniz-Gemeinschaft

Confesiunile neoprotestante din România în perioada regimului comunist: 1945-1965

GHEORGHE MODORAN

Lucrarea de față se bazează în cea mai mare parte pe documente de arhivă nepublicate. În acest scop au fost cercetate documente din Arhivele Naționale Istorice Centrale cu fondurile: Inspectoratul General al Jandarmeriei, Direcția generală a Poliției, Președinția Consiliului de Miniștri – Stenograme, PCR – Cancelarie.

Alte documente cercetate provin din Arhiva CNSAS cu fondurile: Documentar, Rețea și Informativ, precum și documente din arhivele Secretariatului pentru Culte. Astfel, lucrarea are la bază în special documente care provin dintr-o singură sursă – autoritățile comuniste, reprezentate de Partidul Comunist din România cu brațele sale seculare, Securitatea și Departamentul Cultelor. Acestea au încercat chiar din momentul instalării comunismului să elaboreze un plan de măsuri bine structurat în câmp tactic și strategic prin care se urmărea dacă nu eliminarea definitivă a Bisericii, cel puțin slăbirea și transformarea ei într-un instrument al regimului.

Aducerea la lumină a unor documente inedite privind activitatea cultelor neoprotestante între 1945-1965 din arhivele fostei Securități a statului oferă o perspectivă din spatele scenei asupra neoprotestantismului. Organele Securității supravegheau și controlau tot ce se întâmpla în spațiul religios în rândul conducerii, al pastorilor și al credincioșilor. „Notele informative" privind viața cultelor neoprotestante postbelice rămân o sursă inepuizabilă de informații. Aceste documente își au însă, limitele lor în ceea ce privește obiectivitatea. O măsură frecventă a Securității era compromiterea unor pastori și conducători ai cultelor. În acest scop se recurgea la înscenări, atragerea în curse, șantaj. De exemplu, atunci când a fost luată în discuție problema unor epurări din rândul clerului, Ana Pauker a pledat pentru găsirea sau inventarea unor elemente compromițătoare din biografia clericilor, propunând și crearea unui organ specializat în astfel de munci în cadrul Securității. De cele mai multe ori, erau incriminate probleme de imoralitate – probleme sensibile în mediul religios.

Având în vedere cele afirmate mai sus, valoarea informativă a acestor documente trebuie validată prin coroborarea lor cu alte surse de informații. În scopul acesta, un ajutor deosebit l-a constituit posibilitatea studierii documentelor din Arhivele Ministerului Cultelor. Deși nu este o arhivă deschisă pentru cercetare (este lipsită de sală de lectură sau de mijloace de fotocopiere), efortul a fost răsplătit – arhiva catalogată pe diferite fonduri (Direcția de studii, Relații externe, Juridic, Control și Supraveghere) conține o bogăție de documente valoroase despre activitatea cultelor neoprotestante și relațiile acestora cu Ministerul Cultelor și ulterior cu Departamentul Cultelor. Studierea acestei arhive suplinește într-o bună măsură inexistența sau imposibilitatea cercetării arhivelor cultelor neoprotestante, întrucât aici se păstrează corespondență, adrese, situații, memorii ale cultelor către Minister, precum și o parte din răspunsurile trimise de Minister către culte. Am folosit expresia „o parte din răspunsuri" pentru că au existat nenumărate situații

când Ministerul oferea răspunsuri sau comunica cu conducerea cultelor doar pe cale orală. În ciuda insistențelor cultelor de a primi răspunsuri scrise, Ministerul refuza această cale de comunicare. Cercetătorul are totuși posibilitatea să afle răspunsurile sau poziția Ministerului întrucât acestea erau adnotate pe adresa trimisă de cult. O altă metodă folosită de Ministerul Cultelor era aceea de a nu lăsa impresia, în fața pastorilor și credincioșilor, a imixtiunii în treburile interne ale cultului și în scopul acesta impunea conducerii cultelor să implementeze măsurile restrictive ca fiind cerințe proprii. Nu era însă numai grija pentru păstrarea aparenței neamestecului în treburile cultelor, ci și înțelegerea că măsurile externe de constrângere ar fi determinat o rezistență mult mai mare din partea credincioșilor. Se încerca, de asemenea, și ocrotirea imaginii regimului comunist în fața Occidentului. Cultele neoprotestante nu puteau dovedi cu nimic scris că măsurile restrictive au fost inițiate de regim. Această metodă a fost repede însușită de către conducerea cultelor care transmitea către comunități măsurile restrictive impuse, tot pe cale orală. De multe ori, a fost nevoie de intervenții categorice ale Ministerului Cultelor pentru a determina conducerile neoprotestante să trimită circulare către comunități cu cerințele impuse.

O dificultate a prelucrării documentelor din arhivele Ministerului Cultelor este legată de mulțimea acestora și de tratarea a numeroase aspecte locale, particulare, cazuistice. Nenumărate informații proveneau din partea împuterniciților raionali și regionali ai cultelor, mulți dintre ei neavând capacitatea și pregătirea necesară să surprindă esențialul sau să facă anumite generalizări. Preocuparea principală era de a impune noi măsuri restrictive și de a preveni și anihila orice nemulțumire sau încercare de rezistență din partea cultelor.

Întrucât comunismul a fost instaurat în România prin intermediul Moscovei într-un teritoriu ocupat de Armata Roșie, reprezentanții comunismului românesc au urmat ordinele de la Kremlin și au acționat după modelul sovietic.

Direcțiile mari ale politicii religioase sovietice le putem urmări, cel puțin în primul deceniu după 1945, și în România. Instaurarea regimului comunist din România a fost posibilă prin prezența Armatei Roșii în țară. Era limpede că în toate țările ocupate de Armata Roșie avea să fie introdus regimul socialist după modelul și sub supravegherea „fratelui mai mare" de la Moscova, potrivit principiului că fiecare impune propriul sistem social până unde înaintează armata lui[1]. Și aceasta nu se realiza fără acordul dat de puterile aliate. Churchill afirma că „atâta timp cât rușii ne lasă mână liberă în Grecia, nu putem face mai mult decât să fim spectatori la cele ce se întâmplă în România"[2].

Pentru impunerea modelului sovietic, pe plan religios, în cadrul Legației sovietice din București, a fost înființat un departament special împuternicit să se ocupe de problemele religioase din Balcani. Renumitul „Plan Vâșinski" avea, pe lângă agenda sa politică, militară și economică, și o serie de dispoziții referitoare la religie[3].

În perioada de tranziție (1944-1948), s-a adoptat o politică prudentă și duplicitară în domeniul religios. În acești ani, s-a pendulat între liberalizare excesivă, fiind recunoscute legal confesiuni care aveau un mic număr de membri, și constrângere,

---

[1] Florin CONSTANTINIU, Ioan CHIPER, „Modelul stalinist de sovietizare a României", *Arhivele totalitarismului* (în continuare *AT*), nr. 2, 1955, p. 23.

[2] Constantin HLIHOR, „Armata Roșie în România și evoluția regimului politic, ianuarie-martie 1945", *AT*, nr. 2, 1995, p. 54.

[3] Paul NEGRUȚ, *Biserica și statul*, Editura Institutului Biblic Emanuel, Oradea, 2000, p. 107.

care va merge până la desființarea unor culte cum a fost cel greco-catolic, care număra peste un milion de membri (7,9% din populația țării). Aplicarea noii ideologii comuniste trebuia făcută treptat și cu mult tact. Având în vedere numărul mare de credincioși și tradiția religioasă puternică a poporului român, graba sau măsurile pripite ar fi ridicat populația împotriva susținătorilor ateismului. Viața religioasă a fost astfel dirijată și condiționată politic – mai liberală când politicul avea nevoie de suport din partea credincioșilor, restrictivă și represivă în alte perioade[1]. Astfel, imediat după 23 august 1944, primele măsuri „democratice" ale noilor conducători proclamau o libertate deplină pentru toate cultele și asociațiile religioase existente în România.

Confruntat cu problema legitimității, guvernul condus de Petru Groza a adoptat o serie de măsuri pentru a-și atrage suportul popular și al Bisericii. Astfel a fost înfăptuită reforma agrară, dar au fost exceptate de la expropriere proprietățile funciare ale bisericilor. Când reprezentanții social-democrați din guvern au cerut în iarna anului 1945, în conformitate cu ideologia și programul lor interbelic, exproprierea și a proprietăților cultelor, Vasile Luca și Gheorghe Gheorghiu-Dej, bine cunoscuți prin vederile lor staliniste, au pledat pentru prudență și moderație, aducând o motivație puternică: „Ar fi o crimă să transformăm biserica într-un dușman"[2].

Imediat însă după ce au obținut puterea deplină în 1947, comuniștii au acordat o atenție sporită Bisericii. Până în acest moment, regimul comunist a cerut neutralitatea Bisericii în schimbările politice care urmau[3]. De aici înainte se cerea o adeziune și participare deplină la înnoirile promovate de regimul comunist. În acest scop, întreg personalul aparținând tuturor cultelor recunoscute din România a fost convocat la București pentru a face un jurământ de credință (folosind aceeași formulă de credință ca și angajații statului față de noua republică)[4]. Treptat, Biserica a fost transformată într-un instrument al noului regim, după modelul sovietic. Într-un articol publicat de comuniști în ziarul *Scânteia* se afirma deschis: „Clerul nostru are în față exemplul clerului ortodox sovietic". Articolul susținea de asemenea că rolul Bisericii trebuie redus la sfera privată a rugăciunii și a credinței religioase[5].

Întrucât vom aborda politica regimului comunist față de cultele neoprotestante, este necesar să prezentăm mai întâi *dimensiunea statistică* a acestora. Statisticile întocmite de Ministerul Cultelor nu se refereau numai la evoluția numerică a credincioșilor cultelor, ci și la numărul deservenților cultici, al caselor de rugăciune, statistici cu privire la profesia credincioșilor, la coruri, fanfare, intelectuali, provenienta cultică a membrilor neoprotestanți, răspândirea geografică etc. Cu privire la situația membrilor acestor culte există statistici locale și naționale. Vom exemplifica în continuare câteva tipuri de astfel de statistici. Mai întâi, însă, vom face câteva aprecieri generale despre dezvoltarea cultelor neoprotestante în primii ani după 1944.

În perioada 1944-1950, când activitatea cultelor neoprotestante a fost reglementată prin statute de organizare și funcționare, „acestea, abia ieșite din ilegalitate, au desfășurat o activitate intensă de «prozelitism» adăugând anual o cifră medie de

---

[1] Constantin CUCIUC, Manuela GHEORGHE, *Religia în legislația din România*, Editura Conștiință și Libertate, București, 2001, pp. 54-55.

[2] Cristian VASILE, "The Romanian Communists and the Church", în *AT*, nr. 1-2/2002, p. 131.

[3] *Ibidem*, p. 111.

[4] Paul NEGRUȚ, *Biserica și statul,* cit., p. 114.

[5] *Scânteia*, 22 februarie 1942, „În problema libertăților religioase".

circa 3000 de adepți"[1]. Se mai preciza că recrutarea noilor adepți s-a făcut în proporție de 95% dintre credincioșii ortodocși. În perioada 1950-1955, în urma reglementării activității acestor culte, a înființării corpului de împuterniciți regionali și apoi raionali, prozelitismul a fost în oarecare măsură frânat, reducându-se numărul noilor adepți la circa 1200 anual pentru fiecare din aceste culte. Excepție au făcut penticostalii, care au făcut salturi impresionante față de numărul lor existent în 1944[2]. Într-un raport din 1958 se menționa că numărul lor aproape se triplase față de 1948[3]. Chiar dacă în ansamblu se constata o scădere a ritmului creșterii cultelor neoprotestante, autoritățile apreciau că dezvoltarea acestora este încă prea mare și, în consecință, trebuiau să fie luate în continuare măsurile cuvenite pentru a „tempera" activitatea acestor culte, „care au luat un caracter de adevărată ofensivă"[4].

Creșterea era considerată și mai îngrijorătoare când se făcea comparație cu dezvoltarea cultelor neoprotestante din celelalte țări socialiste. Astfel, din datele culese de Ministerul Cultelor, numărul total al credincioșilor neoprotestanți din Polonia, Ungaria, Cehoslovacia și Bulgaria luate la un loc era de 63 000 de credincioși. În Polonia numărul lor era de circa 10 000, în Cehoslovacia – 16 300, în Ungaria – 21 000, în Bulgaria – 15 700. În schimb, în România numărul credincioșilor neoprotestanți era de aproape 200 000 de membri.

Vom prezenta în continuare situația statistică privind creșterea cultelor neoprotestante în perioada 1948-1958:

Cultul	1948	1950	1952	1954	1956	1958	Creștere
Adventist	20 366	32 721	27 000	31 045	37464	32535	59% sau de 1,59 ori
Baptist	44 380	52 942	53 000	75 000	73621	78298	76% sau de 1,76 ori
Creștin după Evanghelie	6113	13 805	11 000	25 474	25784	28097	359% sau de 4,59 ori
Penticostal	3061	33 274	21 000	41 944	47012	53691	1654% sau de 17,54 ori
TOTAL	73 920	132 742	122 000	173 768	183881	192621	160% sau de 2,6 ori

Din studiul dinamicii creșterii cultelor neoprotestante din 1948-1958, se pot constata diferențe semnificative de creștere între cele patru culte neoprotestante. Rămânând la datele statistice oficiale, constatăm că cel mai mult au crescut penticostalii – de 17 ori, apoi, în ordine descrescătoare, creștinii după Evanghelie – de 4 ori, adventiștii de ziua a șaptea de 1,6 ori și baptiștii de 0,8 ori. După statistica generală a cultelor, ne-am fi așteptat ca cea mai mare creștere să fie înregistrată de baptiști, fiind cultul cel mai vechi, cu numărul cel mai mare, cu cele mai multe coruri, fanfare, apoi de adventiști, de creștinii după Evanghelie și, în cele din urmă, de penticostali. Este surprinzătoare însă dinamica cultului penticostal – cult care în perioada interbelică a fost întotdeauna enumerat printre „sectele cu desăvârșire interzise", cu cei mai mulți dizidenți, cu doctrina cea mai mistică, cu manifestările religioase cele mai ciudate. Rapoarte despre creșteri impresionante ale numărului penticostalilor erau trimise de împuterniciții din numeroase zone ale țării:

[1] Arhiva Secretariatul de Stat pentru Culte (în continuare AASSC), fond Direcția de studii, dosar 94/1957 vol. 13 Inv. 111 bis f. 3.

[2] *Ibidem*, dosar 103/1958, vol. 1, inv. 122, f. 242.

[3] *Ibidem*, dosar 103/1958, vol. 13, inv. 143, f. 34.

[4] *Ibidem*, dosar 94/1957, vol. 13, inv. 111bis, f. 9.

„Numărul penticostalilor din Cluj, colonia Someșani, a crescut de la 5 membri în 1945 la 80 de membri în 1955[1]; comunitatea Colțea din București și-a dublat în anul 1952 numărul de la 90 la 185 de credincioși[2]; în regiunea Rodna (raioanele Vișeu, Năsăud, Bistrița, Beclean, etc.) creșterea cea mai mare o înregistrează cultul penticostal, în special din rândul oamenilor cei mai superstițioși"[3].

Cu privire la practicile religioase penticostale, autoritățile de stat, reprezentate de Inspectoratul General al Jandarmeriei și Ministerul Cultelor, atât din perioada interbelică, cât și din perioada comunistă considerau că „reprezintă un real pericol pentru sănătatea publică, deoarece, prin exercițiile cultice practicate, se ajungea la fenomene de surescitare nervoasă, convulsii, articulări de sunete și silabe fără sens, pricinuind dezechilibru și alienații mintale credincioșilor"[4]. În nici un caz succesul mișcării penticostale din România nu poate fi explicat numai prin starea de sărăcie a populației sau prin înapoierea culturală a credincioșilor. În prezent, mișcarea penticostală este considerată a treia forță religioasă din lume după Biserica Romano-Catolică și Bisericile protestante. Explicația principală privind succesul cultului penticostal constă tocmai în convingerile și practicile lui religioase. Mișcarea penticostală este mai mult o religie a emoțiilor, a trăirilor extatice, care au atras curiozitatea și interesul unei categorii largi de credincioși, atât din mediul rural cât și urban. Mirajul trăirii unor exerciții spirituale deosebite a constituit într-adevăr un punct de atracție foarte puternic. Ideea de a fi botezați nu numai cu apă, ci și cu „focul Duhului Sfânt" acționa ca un magnet asupra unui segment de populație dornic de trăiri religioase extatice. Credincioșii penticostali pretindeau astfel că experimentează forme speciale de trăiri religioase, care sunt superioare celor trăite de credincioșii celorlalte culte. Autoritățile comuniste, sesizând acest pericol al creșterii explozive penticostale pe această bază, au interzis credincioșilor aceste practici (glosolalia, manifestări zgomotoase etc.). La presiunea ministerului, conducerea cultului penticostal a trimis mai multe circulare către comunități prin care se cereau „încetarea practicii vorbirii în limbi, a posturilor lungi, a rugăciunilor lungi și istovitoare, oprirea manifestării de gesturi și alte lucruri care ies din cadrul rânduielilor puse de Dumnezeu, ca jocuri, salturi, bătăi din palme, proorocii false, strigăte mari etc"[5]. Astfel, conducerea cultului a fost obligată să ia măsuri împotriva unui pastor din București. Acesta a fost înlăturat de la conducerea comunității pentru că a primit în comunitate un „necunoscut" care s-a dat drept profet și a propus comunității un post de 13 zile[6]. Cu toate interdicțiile impuse, fenomenul nu putea fi împiedicat.

De asemenea, pretențiile penticostalilor cu privire la realizarea de vindecări miraculoase prin rugăciune a reprezentat un alt factor de atracție. Într-o lume a suferinței și a bolilor de tot felul, o astfel de promisiune trezea speranțe în multe suflete, chiar dacă erau iluzorii.

Unele creșteri mai mari în diferite perioade de timp în cultul penticostal se explică și prin numeroasele treceri de la Cultul Baptist la cel penticostal. În perioada

---

[1] *Ibidem*, dosar 95/1956, vol. 14, inv. 130 f. 26.
[2] *Ibidem*, dosar 95/1952, vol. 3, inv. 98 f. 42.
[3] *Ibidem*, dosar 103/1952, vol. 4, inv. 121 f. 24.
[4] *Ibidem*, dosar 103/1951, vol. 3, inv. 97 f. 18.
[5] *Ibidem*, dosar 95/1952, vol. 3, inv. 98, f. 4.
[6] *Ibidem,* f. 10.

interbelică de interdicție totală a cultului, mulți credincioși penticostali erau chiar sfătuiți de conducerea cultului să treacă la baptiști pentru a se bucura de privilegiile unui cult recunoscut. După obținerea recunoașterii oficiale din 1946 și 1950 de către cultul penticostal, mulți credincioși au revenit de-a lungul anilor la cultul lor.

Un alt factor al creșterii penticostale care trebuie să fie menționat îl constituie natalitatea lor foarte ridicată în comparație cu celelalte culte. Familiile penticostale aveau în mod frecvent 8-10 copii.

Măsuri restrictive împotriva cultelor neoprotestante

În lupta împotriva Bisericii, regimul comunist a folosit atât măsuri restrictive, cât și măsuri represive. Scopul era același – dacă nu era posibilă desființarea cultelor, se urmărea cel puțin să se realizeze o restrângere severă a activității și influenței acestora. În acest scop au fost antrenate în mod direct și indirect numeroase organe ale autorității de stat: justiția, organizațiile de partid, UTM, pionieri, organe ale puterii locale (sfaturile populare, miliția), mass-media, Ministerul Învățământului cu toate verigile din subordine, Ministerul Cultelor, organele de Securitate. Rolurile erau împărțite – organele de partid stabileau strategia, direcțiile, iar Ministrul Cultelor și Securitatea elaborau și aduceau la îndeplinire măsurile necesare. Măsurile administrative restrictive erau luate în special de către Ministerul Cultelor, cel care oficial era în relație cu reprezentanții cultelor și asigura „libertatea cultelor" prevăzută de Constituție[1].

O măsură restrictivă a fost aceea de *reglementare a serviciilor religioase*, care a avut ca rezultat desființarea multor ore de cult. În primii ani de libertate religioasă, confesiunile neoprotestante puteau să-și stabilească și alte ocazii în cursul săptămânii pentru servicii religioase, în afara zilelor de închinare prevăzute de statutul lor de organizare. În anul 1954, Ministerul Cultelor a venit cu ideea reglementării acestor servicii, în scopul reducerii sistematice a numărului lor și a altor activități în toate Bisericile din România, inclusiv în BOR. Caracterul deosebit de primejdios al reglementării nu consta doar în reducerea numărului de servicii religioase, ci și în modul în care se concepea să fie impusă reglementarea. Se cerea cultelor religioase ca reglementarea să nu apară ca ceva impus de stat, ci ca ceva dorit de conducerea cultelor și impus de către acestea comunităților lor religioase[2]. În timpul unei adunări generale baptiste din regiunea Oradea din 24 ianuarie 1956, un avocat baptist, dr. Rațiu, a pus o serie de întrebări incomode atât pentru conducerea cultului, cât și pentru reprezentantul Ministerului Cultelor prezent la această adunare: cine a făcut reglementarea, pe baza cărei dispoziții, cine răspunde de aceasta. În sală s-au auzit murmure de aprobare[3]. Când se ridica problema reglementării în diferite ocazii de adunări ale cultelor unde erau prezenți și reprezentanți ai Ministerului Cultelor, aceștia răspundeau invariabil:

---

[1] Adrian Nicolae PETCU, „Ministerul Cultelor și slujitorii altarelor", *„Pro Memoria", Revistă de istorie eclesiastică*, nr.3, 2004, p. 295.

[2] Iosif ȚON, *Confruntări*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2000, p. 61.

[3] ASSC, Direcția de studii, dosar 94/1956, vol. 4, inv. 110, f. 2.

„Problema orelor de rugăciune nu este a Ministerului Cultelor, ci este a conducerii cultului respectiv, la care numai acesta răspunde de această problemă, și că hotărârile luate sunt valabile pentru toate bisericile respective"[1].

În toate cele șase conferințe ale Uniunii adventiste au fost organizate adunări de lămurire a pastorilor. Culmea era că, după votarea în unanimitate a circularei, fiecare conferință trebuia să semneze și o moțiune de mulțumire către Ministerul Cultelor. De exemplu, moțiunea de acceptare a reglementării de către pastorii din Transilvania de Nord cuprindea și angajamentul de a duce muncă de lămurire „constructivă și unitară cu credincioșii". Totodată, se exprima recunoștința față de „Înalta Cârmuire a țării pentru asigurarea garantării constituționalelor libertăți religioase"[2]. Este adevărat că aceste moțiuni și telegrame de adeziune și recunoștință erau formale, fiind sugerate de reprezentanții Ministerului Cultelor, dar ele exprimau gradul de obediență față de regimul comunist.

Aplicarea reglementărilor a început cu confesiunea adventistă și s-a extins apoi și la celelalte confesiuni neoprotestante. Au fost folosite aceleași tactici și procedee – aceleași circulare, adunări de lămurire a pastorilor și credincioșilor, aceleași moțiuni și telegrame de însușire și recunoștință[3]. Spre deosebire de confesiunea adventistă, în cazul celorlalte trei confesiuni aplicarea reglementărilor pe teren a fost mult mai dificilă, a întâmpinat mult mai multă rezistență. Această diferență de aplicare își găsește explicația în două aspecte. Mai întâi, adventiștii n-au fost afectați de restrângerea timpului închinării în ziua lor de cult. Sâmbăta a rămas în întregime ca zi de închinare, pe când la celelalte confesiuni neoprotestante, prin interzicerea serviciilor religioase de duminică după-amiaza, era afectată chiar ziua lor de cult. În plus, credincioșii care lucrau duminica dimineața erau lipsiți de posibilitatea participării la serviciile de cult[4].

Un al doilea motiv al rezistenței mai mari a celorlalte trei confesiuni religioase este legat de statutul de organizare diferit față de cultul adventist. În timp ce în cadrul cultului adventist comunitățile locale nu au personalitate juridică, fiind reprezentate de către Uniune și Conferințe, comunitățile celorlalte confesiuni neoprotestante, având statut de persoană juridică, au manifestat o independență accentuată față de conducerea centrală. Uniunile comunităților baptiste, penticostale și creștine după Evanghelie erau mai mult organisme de îndrumare și de reprezentare. Așa se face că în multe ocazii comunitățile s-au prevalat de această situație juridică pentru a nu accepta decizii și reglementări ale uniunilor lor. Unele comunități au mers până la contestarea totală a autorității acestor foruri. Astfel, conducerea bisericii baptiste din Sebeș declara că ei nu respectă reglementările, acest lucru fiind hotărât de către adunarea lor generală și întreg comitetul bisericii. A reieșit că ei nu sunt dispuși să asculte nici de comunitatea regională, nici de Uniune. Pentru ei nu exista alt for superior decât adunarea lor generală și congresul[5].

---

[1] *Ibidem*, dosar 93/1955, vol. 14b, inv. 124, f. 37.

[2] *Ibidem*, f. 24, 45-46.

[3] *Ibidem*, dosar 95/1954, vol. 4c, inv. 150, f. 153 – în telegrama din 13 iulie 1954, președintele cultului penticostal exprima în numele cultului angajamentul de respectare a reglementărilor pentru activitatea susținută de strângere a recoltelor, pentru predarea cotelor și lupta pentru pace.

[4] *Ibidem*, dosar 94/1955, vol. 3b, inv. 130, f. 12 – în memoriul bisericii baptiste Moldova Nouă, Timișoara către Ministerul Cultelor se solicita aprobarea ținerii de servicii religioase duminica după-amiaza la două săptămâni, întrucât majoritatea membrilor bisericii erau mineri și, lucrând în altă localitate, veneau acasă la două săptămâni și voiau să participe la serviciile religioase.

[5] *Ibidem*, dosar 94/1960, vol. 12, inv. 112, f. 34.

Deși au fost depuse eforturi intense pentru impunerea reglementărilor, au existat în toți acești ani numeroase comunități neoprotestante, atât din mediul rural, cât și din cel urban, care nu le-au respectat.

Pentru impunerea reglementărilor, conducerea Ministerului Cultelor a trecut la aplicarea unor măsuri severe. Au fost luate măsuri de schimbare a conducerilor centrale ale confesiunilor neoprotestante. Ca urmare a rezistenței Uniunii baptiste la reglementări, Ministerul Cultelor a anunțat că nu mai recunoaște conducerea și a cerut cultului organizarea unui congres și alegerea altei conduceri. Unii autori baptiști consideră că acest congres din 1955 marchează începutul renunțării și dezertării Bisericii Baptiste din România de la principiile și adevărurile lor fundamentale[1]. La acest congres a fost impusă de către delegatul Ministerului Cultelor alegerea în conducerea Uniunii a unor persoane cu totul nedorite de către delegați. Este suficient să se amintească faptul că secretarul general al Uniunii a fost ales la a treia punere la vot, după ce delegatul Ministerului Cultelor a spus categoric că trebuie ales, fiind singurul acceptat de către autoritățile de stat[2]. Conducerea astfel „aleasă" în 1955 s-a dovedit a fi gata să accepte orice dispoziție din partea Ministerului Cultelor, chiar contrară doctrinelor și principiilor religioase ale cultului. Asemenea schimbări s-au produs și la conducerea celorlalte confesiuni neoprotestante.

Alte măsuri care au fost luate de către Ministerul Cultelor pentru nerespectarea reglementărilor au fost:

– ridicarea legitimațiilor pastorilor care nu respectau reglementările sau nu puteau convinge adunările să le aplice[3]. Spre exemplu, prin adresa Ministerului Cultelor 17143/1954 se comunica retragerea recunoașterii a patru pastori baptiști din regiunea Arad pentru neacceptarea reglementărilor. Pentru că doi dintre ei și-au reconsiderat atitudinea și au început munca de lămurire a credincioșilor pentru acceptarea schimbărilor în programul de cult, li s-au restituit legitimațiile[4];

– refuzul Ministerului Cultelor de a acorda autorizații de construcție pentru case de rugăciuni[5];

– retragerea autorizațiilor de funcționare a comunităților care se opuneau reglementărilor.

O altă măsură restrictivă a fost *interzicerea catehizării copiilor și tinerilor.*

O atenție deosebită a fost acordată de către organele de Securitate și Ministerul Cultelor activității cultelor de atragere și menținerii în Biserică a copiilor și tinerilor. Se aprecia că, în general, Biserica Ortodoxă nu era preocupată de educația religioasă a copiilor și tinerilor care aparțineau familiilor ortodoxe. Acolo însă unde misionarismul neoprotestant și „sectar" era intens, „acolo unde celelalte culte se preocupau de educația religioasă a copiilor și tinerilor, și preoții ortodocși tind să desfășoare o activitate educativă relativ organizată"[6].

---

[1] Iosif ȚON, *Confruntări*, cit., p. 61.

[2] *Ibidem*, p. 62.

[3] ASSC, fond Direcția de studii, dosar 96/1954, vol. 11, inv. 137, f. 13 – retragerea recunoașterii unui vestitor al Evangheliei din raionul Pașcani, printre altele, și pentru că „a făcut greutăți cu ocazia reglementării orarului de cult, și că nu recunoaște conducerea centrală a cultului din București".

[4] *Ibidem*, dosar 94/1955, vol. 2d, inv. 128, f. 13.

[5] *Ibidem*, dosar 94/1956, vol. 9b, inv. 115, f. 42 – refuzul de autorizare a construcției casei de rugăciune baptiste de la Moldovița.

[6] ACNSAS, fond Documentar, dosar 150, vol. 2, f. 24.

Dintre toate cultele din România, organele de Securitate apreciau că forma cea mai intensă și cea mai variată activitate de educație religioasă a copiilor și tinerilor se practica la cultele neoprotestante. Statutele acestor culte cuprindeau unele prevederi privitoare la învățarea Bibliei de către credincioși, inclusiv de către copii și tineri. Se aprecia că cea mai riguroasă formă de educație religioasă pentru această categorie de vârstă era realizată în cadrul cultului adventist de ziua a șaptea. Era practicată catehizarea sub cele mai diverse modalități, fie școala de sabat, fie „ora de evanghelizare", „ora tineretului", „ora prietenilor". Pentru legarea tinerilor de Biserică, aceștia primeau diferite slujbe și responsabilități și erau chiar aleși în comitetele de conducere ale unităților de cult[1].

În special în cazul adventiștilor, această educație religioasă avea caracter de școlaritate, realizându-se pe grupe de vârstă, cu materiale didactice adecvate[2]. Ministerul Cultelor a luat hotărârea de a desființa activitatea de catehizare organizată a copiilor și tinerilor desfășurată în cadrul tuturor cultelor, fără excepție. Ca și în alte situații, și de data aceasta ministerul a acționat prin conducerea cultelor[3]. În urma măsurilor întreprinse împotriva catehizării, pentru o perioadă de 20-25 de ani, activitatea sistematică de catehizare a copiilor și tinerilor a încetat[4].

Pe linia catehizării copiilor, o problemă specială care a stat în permanență în atenția organelor Securității statului și a Departamentului Cultelor a fost problema absenței de la cursurile școlare în zilele de sâmbătă a elevilor din familii adventiste. Această situație era explicată de organele de Securitate prin fanatismul exagerat al pastorilor adventiști și al unor credincioși mistici. Era incriminată de asemenea conducerea cultului adventist, pentru că nu exercita o permanentă influență asupra părinților, spre a-i determina să-și trimită copii sâmbăta la școală și nu lua măsuri disciplinare împotriva pastorilor care influențau pe credincioși în această direcție. Erau vizate, de asemenea, cadrele didactice și directorii de școli care nu aveau o preocupare susținută pentru rezolvarea acestei situații[5].

Din nenumărate locuri, împuterniciții raportau cazurile unor copii, grupuri mai mici sau mai mari, care lipseau sâmbăta de la școală[6]. Printre măsurile coercitive luate în acest sens pot fi enumerate: amenzi repetate pentru părinți, exmatricularea copiilor din școli, repetenție, retragerea autorizației unor pastori, amenințarea

---

[1] *Ibidem*, f. 14.

[2] ASSC, fond Direcția de studii, dosar 93/1953, vol. 8, inv. 120 bis, filele 1-3 – în ziua de 14 noiembrie 1953, împuternicitul capitalei vizitează comunitatea adventistă din strada Labirint și ia cunoștință de organizarea pe grupe a școlii de Sabat pentru copii. Observând desfășurarea ei într-o formă atât de atractivă, în raportul său către Departamentul Cultelor propunea ca acest sistem de catehizare să fie înlăturat, întrucât „copiii crescuți de mici în acest spirit, cu greu se mai pot trezi la realitate".

[3] *Ibidem*, dosar 93/1960, vol. 8, inv. 95, f. 22. „Pe linia Departamentului Cultelor, să se stea de vorbă cu conducerea centrală a cultelor, în vederea determinării ca să renunțe la pregătirea copiilor și a tinerilor în adunări, aceștia nefiind membri ai cultului".

[4] *Ibidem*, dosar 93/1953, vol. 10b, inv. 122, f. 4.

[5] ACNSAS, fond Documentar, dosar 141, vol. 1, f. 42.

[6] ASSC, fond Direcția de studii, dosar 93/1963, vol. 7/1, inv. 72, filele 1-2. Împuternicitul regional Galați raporta că 25 de elevi din familii de credincioși adventiști din comuna Matca, raionul Tecuci nu se duceau sâmbăta la școală, participând la serviciile religioase. V. și dosar 93/1961, vol. 2, inv. 69, f. 3 – împuternicitul regiunii Bacău, prin adresa nr. 38/1961, raporta că, în cursul lunii noiembrie 1961, comitetul orășenesc al PRM, l-a înștiințat că o parte din credincioșii cultului adventist din orașul Bacău nu trimiteau copiii sâmbăta la școală. Se menționa, de asemenea, că nici secretarul Conferinței Bacău nu își trimitea cei trei copii ai săi sâmbăta la școală.

cu retragerea autorizațiilor de funcționare a comunităților în cauză[1]. Situația existentă la nivel de țară în această problemă a determinat intervenția hotărâtă a organelor Securității și a Departamentului Cultelor pe lângă conducerea Cultului Adventist. Astfel, președintele cultului a primit, în 1963, sarcina de a forma una sau două delegații din conducătorii Uniunii care să se deplaseze pe teren, în comunități, sub controlul său, împreună cu reprezentanții Conferințelor respective. Aceste delegații trebuiau să ducă o muncă susținută de lămurire a credincioșilor, pentru a-i determina să renunțe la ideea că este păcat dacă trimit copiii sâmbăta la școală. Delegațiile trebuiau să fie înzestrate cu argumente doctrinare suficiente pentru a putea face față unei astfel de sarcini. Acolo unde urmau să se constate împotriviri fățișe, delegațiile trebuiau să ia măsuri de excludere a membrilor. Aceste măsuri erau motivate de faptul că adventiștii recunoscuseră în statut că se vor supune legilor statului or, cei ce nu supuneau, nu vor mai fi considerați adventiști, fiind tratați ca atare[2]. Dacă urmau să existe pastori sau alți angajați ai cultului care nu se supuneau unei astfel de măsuri, urmau să fie demiși din funcțiile clericale sau administrative pe care le dețineau și „demascați" în fața credincioșilor.

În urma sarcinilor trasate, președintele cultului adventist a întocmit și a înaintat organelor de Securitate un plan de lucru cu propuneri și măsuri concrete. În acest plan, se menționa bibliografia cultică necesară pentru combaterea ideii considerată extremistă a unor adventiști, potrivit căreia trimiterea copiilor la școală sâmbăta ar fi păcat. Se menționau lucrarea *Profeți falși și profeți mincinoși* de P.P. Paulini, *Mărturii,* volumul IV de Ellen White, o serie de articole din *Curierul Misionar* și în special interpretarea poruncii a patra din Decalog, scoțând în evidență excepțiile admise, cu argumente din Noul Testament[3].

În mod treptat, în urma acțiunilor de lămurire a credincioșilor prin intermediul consilierilor din conducerea Uniunii și a Conferințelor, a presiunii organelor puterii locale asupra părinților, prin amenzi repetate și prin măsuri care au fost luate în școli împotriva elevilor, fenomenul s-a redus simțitor. Cei mai mulți dintre părinți, lipsiți de motivația biblică atacată de către cei care trebuiau să fie îndrumătorii și susținătorii lor spirituali, au sfârșit prin a-și trimite copiii la școală sâmbăta. O serie de părinți și copii au ales însă calea rezistenței, în ciuda eforturilor conducerii cultului și a presiunilor autorităților. Au existat în continuare – e drept, mai puțini – părinți care au suportat amenzi repetate, elevi și studenți persecutați, pastori mutați în alte comunități pentru că nu reușeau să lămurească pe părinți să-și trimită copiii la școală sau care și-au pierdut legitimațiile pentru că propriii copii nu frecventau școala sâmbăta.

Pe linia măsurilor restrictive se încadrează,de asemenea, *arondările de comunități.*

La scurt timp după recunoașterea cultelor neoprotestante prin decret al Prezidiului Marii Adunări Naționale în 1950, s-au făcut planuri pentru restrângerea activității religioase a acestor culte. Printre măsurile preconizate în acest scop a fost și reducerea numărului unităților religioase din fiecare confesiune. În expunerea de motive prezentată de Ministerul Cultelor pentru o astfel de măsură restrictivă se

---

[1] *Ibidem*, dosar 109/1963, vol. 2, inv. 99, f. 255. În satul Războieni, regiunea Iași, din cauza faptului că cei mai mulți dintre copiii adventiștilor nu frecventau școala sâmbăta, s-a cerut intervenția conducerii cultului pentru rezolvarea situației, sub amenințarea retragerii autorizației de funcționare a comunității.

[2] ACNSAS, fond Rețea, dosar 628, f. 17.

[3] *Ibidem,* f. 21.

preciza că „numărul prea mare de comunități creează o serie de dificultăți în colaborarea normală a cultului cu statul și oferă posibilitatea promovării în conducerea acestora a unor persoane în care nu avem suficientă încredere"[1]. De asemenea, reducerea numărului comunităților a condus și la reducerea numărului de pastori, a razei de activitate a celor rămași și, în consecință, la diminuarea activității misionare.

În instrucțiunile Ministerului Cultelor, se preciza că arondarea trebuia să conducă la închiderea tuturor comunităților confesiunilor neoprotestante care aveau mai puțin de 20 de membri majori și păstrarea în localitățile rurale a unei singure comunități.

În căutarea de motive și temeiuri legale pentru realizarea arondărilor la cultele neoprotestante, Ministerul Cultelor a folosit argumentul aplicării principiului tratamentului egal pentru toate cultele. Astfel, se arăta că, în comparație cu vechile culte, cultele neoprotestante aveau în medie de 15 ori mai mulți preoți și de peste 13 ori mai multe biserici, dispunând de mari fonduri bănești. De exemplu, adventiștii dispuneau proporțional de o bază financiară anuală de peste 20 de ori mai mare decât cea a Bisericii Ortodoxe[2].

Se aprecia, de asemenea, că se crease o disproporție mare din punct de vedere organizatoric între confesiunile neoprotestante și cultele istorice. Astfel, în timp ce în cazul cultelor istorice organizarea parohiilor se făcea pe baze teritoriale, în funcție de posibilitățile parohiei de a întreține singură un preot, acestea cuprinzând în medie un număr de circa 1000 de credincioși, la confesiunile neoprotestante era admis principiul organizării unităților de cult pe baza asocierii unui număr de minim 20 de credincioși. Astfel, deși se recunoscuse confesiunilor neoprotestante calitatea de cult cu toate avantajele ce decurgeau din aceasta, nu le fuseseră impuse aceleași obligații organizatorice.

În aceste condiții, se ajunsese la o situație care, în viziunea regimului, trebuia imediat remediată: în timp ce cultele istorice, luate global, dispuneau în medie de o biserică la 984 de credincioși, cultelor neoprotestante li se permisese funcționarea chiar și cu comunități formate din 20 de membri. Pentru exemplificare, vom prezenta un tabel comparativ între culte istorice și neoprotestante cu număr de credincioși aproximativ egal[3]:

Cultul	Nr. de credincioși	Nr. case de cult	Nr. deservenți
Unitarian	73 973	128	112
Baptist	78 298	867	475
Evanghelic SP	32 429	37	35
Adventist de ziua a șaptea	32 535	549	437

Arondările s-au făcut în mai multe etape. Prima etapă s-a încheiat în aprilie 1951. În urma arondărilor, dintr-un total de 3943 de comunități au rămas în funcție doar 2013, numărul lor reducându-se la aproape jumătate.

La scurt timp după arondările din 1951 au fost efectuate alegeri pentru desemnarea comitetelor de conducere a comunităților. Cu ocazia arondării, s-a făcut o verificare strictă a membrilor comitetelor comunităților și s-au întocmit liste de

[1] ASSC, fond Direcția de studii, dosar 94/1956, vol. 4, inv. 10, f. 1.
[2] *Ibidem*, dosar 103/1960, vol. 13, inv. 144, f. 43.
[3] *Ibidem*, f. 49.

slujbași necorespunzători, pentru a se preveni realegerea lor. De asemenea, au fost verificați pastorii, stabilindu-se liste cu numele celor necorespunzători care urmau să fie eliberați din funcție. Verificările s-au făcut în general prin sfaturile populare din comunele respective. Cu ocazia acestor verificări, la toate confesiunile neoprotestante au fost găsite elemente considerate „dușmănoase regimului" (foști legionari, chiaburi)[1]. Erau considerate, de asemenea, persoane necorespunzătoare cele care practicau prozelitismul, care dădeau dovadă de un misticism exagerat, nu răspundeau la acțiunile de interes obștesc, nu se încadrau în lupta pentru pace[2].

Începând cu anul 1959, s-a desfășurat o nouă etapă de arondări. Departamentul Cultelor a comunicat împuterniciților criteriile după care urmau să fie efectuate aceste noi arondări. Pe baza criteriilor stabilite (număr de membri, distanța față de alte comunități, număr de comunități într-o localitate), s-a trecut la efectuarea de noi arondări în urma cărora au fost desființate aproape o treime din comunități.

În anii următori, aceste cifre au suferit modificări, în sensul că atât numărul comunităților arondate, cât și al pastorilor disponibilizați au crescut în fiecare an. În anul 1962 au avut loc arondări și la unitățile intermediare ale cultelor. Astfel, la cultul adventist, din cele 6 unități (conferințe) au rămas 4, la Cultul Baptist – numărul acestora s-a redus de la 11 la 5, iar la cultul penticostal de la 5 la 3[3].

De remarcat este faptul că arondările au fost realizate precum colectivizarea – „de bună voie". După cum la scurt timp după împroprietărirea țăranilor prin reforma agrară a urmat colectivizarea agriculturii, tot la fel, la scurt timp de la recunoașterea oficială a confesiunilor neoprotestante în 1950 a urmat desființarea, în cele două etape de arondări, a peste 40% din comunitățile acestor confesiuni. Nu este drept însă să fie acuzați doar comuniștii pentru pagubele suferite câtă vreme le-a fost dat concursul de cei „amăgiți, timorați, ori interesați să profite de răsplata efemeră pe care o primeau"[4]. În plus, liderii confesiunilor neoprotestante trebuiau să aducă și mulțumiri pentru „pagubele" pricinuite. Martori pentru aceasta stau, de exemplu, adresa creștinilor după Evanghelie către Departamentul Cultelor[5], telegrama de mulțumire din partea președintelui Cultului Penticostal etc[6].

Pe plan local au existat însă nenumărate împotriviri față de arondări, uneori chiar și din partea unor conducători. O serie de propuneri din partea unor conducători din Cultul Baptist prin care se încerca să se atenueze efectul amendărilor au fost respinse în mod categoric de către conducerea Departamentului Cultelor[7].

În afara măsurilor restrictive menționate mai sus menționăm, de asemenea, *retragerea legitimațiilor* pastorilor de către Ministerul Cultelor pe perioade mai lungi sau mai scurte, uneori chiar și definitiv, ceea ce însemna concedierea acestora.

---

[1] *Ibidem*, dosar 105/1951, vol. 6, inv. 104, f. 46.

[2] *Ibidem*, dosar 93/1953, vol. 4a, inv. 116, f. 2.

[3] ACNSAS, fond Rețea, dosar 628, f. 307.

[4] V.D. COJEA, *Lumini și umbre*, Editura Card, București, 2000, pp. 283-284.

[5] ASSC, fond Direcția de studii, dosar 103/1959, vol. 11/1, inv. 143, f. 29 – „Uniunea cultului creștin după Evanghelie, prin Delegație, vă mulțumește pentru felul judicios în care au fost înțelese nevoile de dezvoltare și organizare a cultului nostru cu prilejul noilor arondări și autorizări de vestitori de Evanghelie".

[6] *Ibidem*, dosar 103/1959, vol. 11/3, inv. 143, f. 81 – „Cu prilejul reorganizării comunităților și pastorilor cultului nostru, în vederea primirii noilor autorizații de funcționare, vă aducem mulțumirile noastre pentru atenția și sprijinul ce ne-au fost acordate și pentru libertatea de care ne bucurăm…".

[7] *Ibidem*, dosar 96/1961, vol. 3, inv. 77, f. 3.

Printre motivele frecvente de retragere a legitimațiilor se numără: efectuarea de botezuri ilegale (fără aprobarea Ministerului Cultelor), lipsa de colaborare cu organele Ministerului Cultelor, atitudine dușmănoasă față de organele de stat, prozelitism intens, practicarea glosolaliei la penticostali, deplasări în alte localități decât cele înscrise în delegație, subminarea socializării agriculturii (instigare la părăsirea CAP-ului), nerespectarea reglementărilor serviciilor religioase, catehizarea copiilor, deplasări de coruri etc. Este surprinzător motivul oferit de un împuternicit al Cultelor pentru retragerea legitimațiilor – faptul că un pastor penticostal a plâns la amvon în timpul predicii[1]. Astfel, nenumărați pastori erau considerați necorespunzători și scoși din schemele de salarizare ale cultelor. În schema de salarizare a cultului adventist din 1960, din cei 135 de pastori s-a stabilit că 35 sunt necorespunzători; la baptiști, din cei 216, 50 au fost declarați necorespunzători și din 21 de pastori penticostali, unul a fost declarat necorespunzător[2].

Pentru scăderea influenței și activității pastorilor în scopul limitării activității cultelor, organele de Securitate au întocmit în februarie 1962 un plan concret care trebuia pus în aplicare tot prin intermediul conducerii cultelor. Astfel, conducătorii cultelor au primit sarcina să oblige pe pastori la munci administrative și de folos obștesc pentru a le ocupa cât mai mult timpul afectat pentru „propaganda" religioasă. În acest scop, trebuiau să fie intensificate controalele financiare și de inventar, să li se ceară întocmirea a tot felul de statistici, menținerea unei legături permanente cu împuterniciții Departamentului, participarea la acțiunile organizate de comitetele de luptă pentru pace, prezentarea în fața credincioșilor a unor dări de seamă cu privire la activitatea obștească personală sau a unor materiale de educație cetățenească. Se impunea conducerii să fie intransigentă față de acei pastori care se împotriveau realizării sarcinilor trasate mergând până la îndepărtarea lor din cult[3].

O altă modalitate de îngrădire a libertăților religioase folosită de puterea politică a fost *reducerea influenței slujbelor religioase* prin diferite măsuri:

– cerința ca predicile să nu fie doar „mistice", biblice, ci să fie actualizate, socializate;

– pastorii care nu actualizau predicile, în sensul că nu prezentau îndemnuri pentru susținerea campaniei agricole, activităților obștești, culturale, de supunere față de autorități și legile statului erau considerați elemente ostile, dușmănoase față de stat. Nenumărați pastori erau criticați și raportați Ministerului Cultelor pentru că țin predici „în totalitate mistice, alarmiste"[4];

– anularea sau scurtarea, în timpul campaniilor agricole, a slujbelor religioase, în așa fel încât acestea să se încheie cel târziu la orele 10 dimineața;

– oficierea slujbelor religioase doar de către persoanele recunoscute de Ministerul Cultelor. S-a încercat să se impună, fără succes însă, ca membrii comunităților care nu făceau parte din personalul cultic autorizat să nu poată rosti de la amvon nici măcar o rugăciune;

– desființarea unor servicii religioase ca de exemplu, orele de tineret, desființarea corurilor, orchestrelor. Fanfarele urmau să fie folosite doar în locașul de închinare, iar pentru folosirea lor în ocazii speciale (înmormântări) era nevoie de avizul organelor puterii locale. Au fost cazuri când, în urma nerespectării acestor interdicții, au fost confiscate instrumentele muzicale[5]. O statistică a Departamentului

---

[1] ASSC, Direcția de studii, dosar 95/1961, vol. 2, inv. 82, ff. 27-29.
[2] ASSC, Direcția de studii, dosar 96/1960, vol. 11/2, inv. 131, f. 23.
[3] ACNSAS, fond Rețea, dosar 628, ff. 19-20.
[4] ASSC, Direcția de studii, dosar 103/1950, vol. 13, inv. 147, f. 13.
[5] ASSC, Direcția de studii, dosar 103/1959, vol. 1, inv. 122, f. 25.

Cultelor evidența în cadrul Cultului Baptist 265 de coruri și 132 de fanfare[1]. În vederea desființării corurilor, Ministerul Cultelor a cerut împuterniciților întocmirea de tabele nominale cu membrii corurilor care să cuprindă: vârsta, studiile, ocupația, apartenența politică din trecut și prezent, locul de muncă. Astfel, au fost înaintate din toată țara zeci de tabele cu coruri și sute de autobiografii ale dirijorilor după care a urmat obligarea conducerii cultelor să impună desființarea corurilor[2];

– interdicția efectuării botezului fără a împlini formele de trecere de la un cult la altul;

– interdicția botezării persoanelor minore[3] sau din afara cultului[4]. Pentru a avea controlul asupra botezurilor, s-a interzis efectuarea oricărui botez fără avizul reprezentantului Departamentului Cultelor. S-a încercat să se impună chiar și anularea retroactivă a botezurilor considerate nelegale, iar pastorilor care efectuaseră astfel de botezuri, dacă se aflau încă în activitate, urmau să li se retragă legitimațiile. Dacă în aceste cazuri numărul membrilor ar fi scăzut sub cel legal trebuia să fie retrasă și autorizația de funcționare a comunității[5];

– interdicția deplasării pastorilor și oficierea de servicii religioase în alte comunități decât cele înscrise în delegația vizată de Departamentul Cultelor;

– interdicția deplasării credincioșilor de la o comunitate la alta[6]. Chiar și la serviciile de cununie religioasă erau prezenți reprezentanți ai Departamentului Cultelor, iar dacă erau persoane străine de localitate aceștia se interesau dacă sunt rude cu mirii;

– contracararea slujbelor religioase importante prin măsuri „indirecte și directe" de genul festivalurilor ținute de echipele culturale ale sindicatelor. Ordinul circular al Organului de Securitate Ialomița din 10 noiembrie 1949 privind acțiunile de combatere a fenomenului religios este revelator în acest sens. În instrucțiunile ordinului de mai sus se prevedea:

> „Să se facă o sustragere indirectă a credincioșilor de la slujbele religioase importante prin atragerea lor la manifestările cultural artistice sau propagandistice. Pentru obținerea scopului urmărit este necesar ca aceste manifestări culturale să aibă loc cu o jumătate de oră înainte de începerea solemnităților religioase. Aceste aranjamente se vor face numai prin concursul organelor comunale bine verificate pentru a nu se da prilej de răbufniri de fanatism religios"[7].

Măsuri represive

În afara măsurilor administrative restrictive menționate mai sus, vom prezenta în continuare o serie de măsuri represive care erau luate, de regulă, de către organele Securității. Securitatea a fost însă nu numai instrumentul represiunii împotriva

---

[1] ASSC, Direcția de studii, dosar 94/1961, vol. 7, inv. 80, f. 2; v. și ACNSAS, fond documetar 141, vol. 2, f. 206.

[2] *Ibidem*, dosar 103/1960, vol. 5, inv. 142, f. 3-13, v. și dosar 103/1960, vol. 13, inv. 144, f. 2.

[3] *Ibidem*, dosar 93/1960, vol. 13/1, inv. 98, f. 38.

[4] *Ibidem*, dosar 109/1963, vol. 3, inv. 100, f. 3304.

[5] *Ibidem*, dosar 103/1960, vol. 5, inv. 142, f. 14.

[6] *Ibidem*, dosar 103/1958, vol. 1, inv. 122, f. 223.

[7] Mihai PELIN (coord.), *Cartea albă a securității*, vol. I, Serviciul Român de Informații, Oradea, 1994, documentul nr. 50.

celor care nu se supuneau, ci și „brațul secular al unei ideologii ce a cuprins perfid mai mult de o treime din suprafața planetei"[1]. Prin Decretul nr. 221/30 august 1948[2], a fost creată Direcția Generală a Securității Poporului (DGSP) în structura Ministerului de Interne și astfel a început, după cum se exprima plastic un autor – Bellu Zilber, care a cunoscut din interior sistemul comunist:

> „Prima mare industrie socialistă – aceea a dosarelor. Această nouă industrie dispunea de o armată de muncitori – informatorii. Lucrează cu echipament electronic ultramodern plus o armată de dactilografe cu mașinile lor de scris. Fără toate acestea, socialismul nu ar fi putut supraviețui. În blocul socialist, oamenii și lucrurile există numai prin dosarele lor. Întreaga noastră existență se afla în mâinile aceluia care deținea dosarele și este construită de acela care le întocmește. Oamenii reali sunt doar reflectarea dosarelor lor"[3].

Prin acțiunea organelor Securității, Biserica nu s-a aflat niciodată într-un pericol mai grav ca după instalarea comunismului ateu la putere. Urmările produse de represiunea exercitată de regimul comunist asupra Bisericii au fost comparate de istoricul Radu Ciuceanu în introducere la dicționarul personalului eclesiastic în detenția sistemului concentraționar comunist, întocmit de Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, cu „invazia popoarelor mării, cu distrugerea civilizației și culturii miceniene, cu marile migrații ale popoarelor central asiatice asupra Europei sau cu invazia mongolă asupra Chinei"[4]. Securitatea a supravegheat cu insistență întreaga activitate a tuturor cultelor, iar ofițerii operativi deschideau dosare de urmărire și supraveghere informativă pentru orice suspiciune privind „manifestările dușmănoase contra regimului", fie că persoanele respective erau din conducerea cultelor sau simpli credincioși[5].

Au existat numeroși credincioși din rândul Bisericilor neoprotestante care au avut de suportat persecuții grele în regimul comunist. Persecuțiile acestora nu sunt însă de amploarea celor suportate de clericii greco-catolici și romano-catolici. În schimb, cultele neoprotestante au fost supuse unor mai mari restricții din punct de vedere al suprimării drepturilor de manifestare religioasă.

Cele mai multe arestări și condamnări din cadrul cultelor neoprotestante se întâlnesc la adventiștii de ziua a șaptea și provin în special din rândul tinerilor militari care refuzau să participe la instruire sau să lucreze în ziua lor de închinare, sâmbăta.

Până în anii 1947-1948, tinerii adventiști au satisfăcut stagiul militar în unități de instrucție ale armatei. Ulterior, înmulțindu-se cazurile de refuz de participare la instrucție și orice alt fel de activități în ziua de sâmbătă, s-a luat hotărârea ca tinerii adventiști să-și satisfacă stagiul militar în unități militare de muncă, dar și aici conducerea unităților militare s-a confruntat cu aceeași atitudine. Unele unități (puține la număr) au acordat adventiștilor posibilitatea de a recupera obligațiile de muncă în ziua de duminică și astfel au putut încheia cu bine stagiul militar.

---

[1] Cristian TRONCOTĂ, *Istoria securității regimului comunist din România,* vol. I, 1948-1964, Editura Institutul Național al Studiului Totalitarismului, București, 2003, p. 9.

[2] Mihai PELIN (coord.), *Cartea albă*...cit., vol. I, p. 406.

[3] Andrei ȘERBULESCU (Bellu ZILBER), *Monarhia de drept dialectic*, Editura Humanitas, București, 1991, pp. 136-138.

[4] Paul CARAVIA et al., *Biserica întemnițată. România,1944-1989*, Editura Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 1998.

[5] Cristian TRONCOTĂ, *Istoria securității*...cit., p. 170.

Astfel, în unitatea de muncă Ianca erau în armată la muncă 71 de adventiști cărora li s-a permis să recupereze munca de sâmbătă. Conducerea Conferinței Adventiste „Dunărea" le-a dat sugestia să se organizeze într-o comunitate și astfel au format „Comunitatea Gruparea de muncă Ianca"[1]. Cele mai multe unități însă au încercat să-i forțeze să lucreze sâmbăta pedepsindu-i cu încarcerări, bătăi. În urma acestor tratamente dure, unii tineri au „cedat" și au acceptat să lucreze sâmbăta, alții au rămas însă fermi în atitudinea lor și, în urma eșecului metodelor folosite pentru a-i constrânge să lucreze, au fost trimiși în judecată în fața tribunalelor militare. Tinerii adventiști care au ajuns în fața acestor tribunale și nu au renunțat la convingerile lor au fost condamnați la închisoare cu pedepse variind între 2 și 10 ani cu executarea pedepsei în special la Canal-Poarta Albă. Pedepsele efectiv executate au fost între 2 și 4 ani. În lagărele de muncă forțată, deținuții adventiști în mod surprinzător au fost confruntați cu aceeași problemă – obligația de a lucra sâmbăta. În zadar au explicat comandanților lor că ei se aflau în închisoare tocmai pentru că refuzaseră să lucreze sâmbăta și că, dacă ar fi muncit în această zi, n-ar mai fi fost deținuți. Există nenumărate mărturii personale care descriu tratamentele înfiorătoare la care au fost supuși acești tineri pentru a fi determinați să lucreze sâmbăta. În documentele Ministerului Cultelor, ca și în cele ale tribunalelor militare au rămas consemnate numeroase cazuri de condamnări ale tinerilor adventiști militari. În adresele înaintate de cult în prima perioadă a acestui val de arestări în apărarea acestora, răspunsul dat a fost că „adventiștii trebuie să se încadreze în legile statului și nicidecum statul în prevederile cultului"[2]. În mod surprinzător, unii dintre cei arestați pentru refuzul de a lucra sâmbăta au fost condamnați și a doua oară tot pentru același motiv. După ispășirea pedepsei, fiind trimiși înapoi în unitățile de muncă pentru a-și continua stagiul militar, au fost obligați să lucreze sâmbăta și pentru că din nou au refuzat, au fost retrimiși la închisoare. Iată mărturia unui astfel de caz:

> „În primul proces am fost condamnat la 3 ani și 6 luni. După eliberarea din închisoare trebuia să mă prezint la comisariat pentru a fi încorporat din nou. Am fost întrebat dacă m-am reabilitat sau nu, dacă am lucrat sâmbăta la pușcărie sau nu, dacă voi lucra în armată după a doua încorporare sau nu. La toate aceste întrebări am răspuns: «Nu! Nu am lucrat și nu voi lucra în zilele de sâmbătă». Am fost încorporat din nou și repartizat la o formație de muncă în port, la descărcat de vagoane. Pentru că nu am lucrat sâmbăta am fost condamnat de Tribunalul Militar Constanța la 6 ani închisoare"[3].

Față de aceste situații de insubordonare, Ministerul Cultelor a exercitat presiuni asupra conducerii cultului adventist pentru a-i determina pe membrii Bisericii să se supună ordinelor în timpul stagiului militar. Astfel, în data de 24 septembrie 1952, o circulară în sensul celor cerute de minister a fost trimisă comunităților care printre altele preciza:

> „O datorie de onoare ce revine fiecărui cetățean al RPR, deci și omului credincios, este de a îndeplini serviciul militar. Aceasta este una singură și trimiterea unor soldați la munci pe șantiere nu îi scoate din cadrul armatei.

---

[1] V.D. COJEA *Lumini și umbre*, cit., p. 425.
[2] ASSC, fond Direcția de studii, dosar 103/1952, vol. 10, inv. 120, f. 34.
[3] Iosif VARADI, *Creștinul erou în furtuna comunistă*, Editura Hiperbolea,Turda, 2002, p. 154.

> Ei se află acolo în baza aceleiași legi militare, au comandanți militari și întreg regimul lor este militar. În ceea ce privește regimul militar în ziua sâmbetei, orice cetățean adventist, pe lângă păstrarea credinței sale, este dator de a se supune obligației militare, indiferent de ce fel de formație militară s-ar afla"[1].

Această circulară a fost interpretată de mulți credincioși ca o nouă cedare a conducătorilor în fața presiunii Departamentului Cultelor.

În afară de condamnările la închisoare a tinerilor adventiști militari, pastori și laici pentru delictul de insubordonare, au fost mulți pastori și membri neoprotestanți care au fost condamnați pentru diferite motive.

De exemplu, un grup de 6 creștini după Evanghelie din Arad – bătrâni de adunare – a fost arestat în 1959 și a fost condamnat la sentințe grele, între 17 și 25 de ani, pentru motivul că au permis adunarea în casa lor de rugăciune a unei grupări neautorizate[2]. Totodată a fost retrasă și autorizația de funcționare a casei de rugăciune. În 1962, Badea Emilian din Târgu Mureș a fost condamnat la închisoare pentru că a întocmit un memoriu cu conținut „dușmănos", iar o altă persoană a suferit o detenție de 6 ani, întrucât a scris o carte cu conținut „dușmănos"[3].

Un alt grup de penticostali, format din membri ai comitetului de conducere ai unei comunități din raionul Siret, a fost arestat în 1959, învinuit de activitate legionară, contrarevoluționară împotriva orânduirii de stat, „opunându-se total acțiunii de transformare socialistă a agriculturii"[4]. Alte arestări au fost efectuate pentru prozelitism[5], adunări ilegale, mânuiri ilegale de fonduri în folosul cultului[6]. Ultimul motiv menționat a stat la baza unui proces răsunător în cadrul cultului adventist în 1960, când au fost arestați pentru cercetări conducerea cultului și un număr de 60 de pastori. În urma procesului de la Sibiu președintele cultului a fost condamnat la 10 ani închisoare, iar contabilul șef la 8 ani[7].

Perioada comunistă poate fi împărțită, așadar, în două mari etape: perioada dejistă (1945-1965) și perioada ceaușistă (1965-1989). Fiecare etapă, în afara trăsăturilor generale, comune unui regim comunist, a avut și trăsături specifice, particulare. Astfel, prima etapă, etapa instalării și consolidării comunismului a fost perioada cea mai cruntă a represiunii, a exterminării fizice. A fost etapa Canalului-Poarta Albă, a Sighetului și Piteștiului. A fost perioada desființării de Biserici (Biserica Unită), a transformării altora în Biserici naționale (Biserica Romano-Catolică), a epurării clerului, a subordonării conducerilor Bisericilor regimului. Deși în intervalul 1945-1947 politica regimului comunist a fost în general flexibilă, măsurile restrictive lăsau să se întrevadă, cel puțin pentru inițiați, adevăratul ei obiectiv – subordonarea Bisericii față de noul sistem politic de inspirație sovietică. Politica regimului comunist față de orice cult a fost aceea de a-l slăbi, discredita și a-l reînregimenta, dacă nu era posibil să fie anihilat. Este adevărat, în primii ani ai regimului comunist s-a făcut o diferențiere în tratarea diferitelor Biserici în funcție de directivele de la Moscova și de interesele locale (desființarea greco-catolicilor,

---

[1] V.D. COJEA, *Vechi cărări advente.,* Editura Card, București, 1998, p. 331.
[2] ASSC, fond Direcția de studii, dosar 96/1959, vol. 13/2, inv. 32, ff. 26-28.
[3] ACNSAS, fond Documentar 141, vol. 1, f. 145.
[4] ASSC, fond Direcția de studii, dosar 95/1959, vol. 11, inv. 122, f. 62.
[5] *Ibidem*, dosar 95/1960, vol. 13/2, inv. 121, f. 6.
[6] *Ibidem*.
[7] ACNSAS, fond Documentar 141, vol. 1, f. 139.

ruperea Bisericii Catolice de Vatican). După anii 1950, măsurile concrete luate împotriva Bisericilor, persecuția declanșată împotriva slujitorilor acestora au fost în funcție de gradul de supunere, de încadrare și colaborare cu regimul. La început, toate Bisericile au suportat persecuții, pentru că în fruntea lor erau elemente care avuseseră legături cu vechiul regim. În cazul altor Biserici, la acest motiv se adăugau și legăturile cu țările din Occident, considerate de regim imperialiste reacționare. S-a mers până acolo încât autoritățile comuniste, nefiind mulțumite doar cu interzicerea oricăror relații între Bisericile din România și forurile lor mondiale, au încercat să impună credincioșilor să condamne Biserica și credincioșii din acele țări pe motiv că susțin niște regimuri imperialiste reacționare.

Autoritățile comuniste au înțeles că pentru a controla și supune Bisericile este nevoie de noi conducători promovați de regim. Astfel, în jurul anului 1950, conducerile Bisericilor au fost înlocuite cu clerici dispuși să înțeleagă noile schimbări și să susțină măsurile regimului. Schimbările cu oameni noi au fost făcute la toate nivelurile Bisericii, inclusiv la nivelul conducerii comunităților locale. În toate Bisericile s-au găsit noi conducători care să accepte colaborarea cu regimul. Unii conducători au colaborat cu regimul pentru că au fost constrânși, alții și-au oferit singuri serviciile. Unii au păstrat niște limite în atitudinea lor de supunere, alții au venit chiar cu propuneri și sugestii în diversificarea măsurilor împotriva cultelor. Au fost în toate Bisericile informatori fideli sau mai puțin „zeloși", după cum au fost peste tot credincioși și clerici care au refuzat orice colaborare directă cu regimul. Nu se poate spune că o Biserică și-a trădat interesele mai mult decât altele. Peste tot au fost „trădători". Nu se poate spune că într-o Biserică au fost mai mulți informatori decât în altele. Peste tot au fost atâția informatori cât a avut nevoie Securitatea pentru a-și aduce la îndeplinire planurile de control și supunere a Bisericii. Este drept că listele unor Biserici sunt mai lungi, dar este așa pentru că și Bisericile erau mai mari și nevoia Securității pentru a acoperi informativ mulțimi de credincioși era mai mare.

Rezistența cultelor neoprotestante s-a manifestat, cel puțin până în anii 1970, prin hotărârea membrilor de a rămâne fideli principiilor lor de credință. Nu a fost o contestare a regimului, un atac asupra legitimității acestuia, nu au existat scrieri sau manifestări antistatale, ci doar manifestări ale trăirii credinței. În acest sens stă și mărturia părintelui Galeriu, căruia atunci când a ieșit din închisoare i s-a spus: „Pui prea mult accent pe religie, acesta este singurul motiv pentru care a trebuit să mergi la așa-zisul canal al morții"[1]. Scrisese un articol, „Război contra moralității", în care se arăta că moralitatea se poate baza doar pe Dumnezeu și pe o lege eternă și neschimbătoare. Toți credincioșii și pastorii care trăiau credința potrivit convingerilor lor religioase, care predicau și susțineau adevărurile biblice erau considerați elemente habotnice, mistice, obscurantiste și apoi și mai grav, elemente dușmănoase regimului. Rezistența acestora s-a manifestat în mod deosebit prin nerespectarea măsurilor care le îngrădeau credința și manifestările lor religioase. Toți aceștia opuneau rezistență atunci când nu „socializau" predicile; când nu respectau reglementările sau arondările; când efectuau botezuri clandestine; când se deplasau în diferite localități pentru a predica Evanghelia; când organizau deplasări cu membri sau coruri în alte comunități; când se ocupau de catehizarea copiilor și tinerilor; când refuzau să-și trimită copiii sâmbăta la școală sau când refuzau să meargă la serviciu sau la instrucție în armată în ziua lor de odihnă; când cumpă-

[1] Bill DESLOGE, *Comori din flăcări – principii de biruință din închisorile comuniste*, Editura Stephanus, București, 2005, p. 15.

rau sau construiau imobile pe numele unor credincioși, acestea fiind apoi folosite pentru adunări de cult; când extindeau sau construiau comunități fără avizul Departamentului Cultelor; când multiplicau în ascuns și răspândeau literatura religioasă; când intrau în legătură cu turiști credincioși din alte țări sau când îi invitau să vorbească la amvon; când nu luau cuvântul la conferințele de orientare sau la conferințele interconfesionale pentru pace sau când luau cuvântul și, în loc să laude regimul și realizările lui, solicitau respectarea libertăților religioase înscrise în Constituție; când refuzau să devină colaboratori sau informatori ai Securității; când înaintau memorii pentru a-și susține drepturile lor religioase; când încercau să folosească fondurile cultului în interesul cultului; când puneau întrebări incomode reprezentanților Departamentului Cultelor prezenți la adunările pastorale – de ce nu au voie să boteze, de ce nu li se dau avize pentru construirea de lăcașuri, de ce nu pot primi Biblii și de ce nu pot tipări literatură religioasă.

Toate acestea și încă multe altele erau forme de rezistență ale cultelor împotriva măsurilor regimului. Toți aceia care au practicat aceste forme de rezistență au avut de suportat consecințe. Au fost amenințați și anchetați de organele de Miliție și Securitate, au fost torturați și arestați, amendați, dați afară din serviciu, șantajați și discreditați. Li s-au organizat înscenări, au fost învrăjbiți unii împotriva altora etc.

În perioada ceaușistă se vor adăuga noi forme de rezistență necunoscute anterior: cereri masive de emigrare, treceri frauduloase peste graniță, memorii către posturi de radio din străinătate, către Congresul Statelor Unite ale Americii și alți conducători din Europa în care se prezentau formele de persecuție religioasă din România. S-au stabilit legături cu diferite organizații internaționale care militau pentru libertatea religioasă în țările comuniste. Înfrângând vigilența Securității, a fost tipărită clandestin literatură religioasă în tipografii de stat. De asemenea, au fost fotocopiate materiale religioase în diferite instituții, inclusiv cele ale Securității, au fost organizate transporturi masive de Biblii pe Dunăre din străinătate.